

GIÁO DỤC TINH THẦN YÊU NƯỚC TRONG CÔNG TÁC THANH NIÊN HIỆN NAY

EDUCATION OF PATRIOTISM IN THE CURRENT YOUTH WORK

LƯU ĐÌNH VINH(*) và NGUYỄN THỊ BẢO NGỌC(**)

TÓM TẮT: Yêu nước là một đức tính cao quý của dân tộc Việt Nam. Dưới tác động của hội nhập quốc tế, tinh thần yêu nước đang bị phai mờ trong đời sống tinh thần của một bộ phận thanh niên. Giáo dục tinh thần yêu nước trong công tác thanh niên phải xác định được vai trò, những nội dung cơ bản, từ đó có những giải pháp thiết thực thực hiện thành công mục tiêu xây dựng nền văn hóa Việt Nam tiên tiến đậm đà bản sắc dân tộc.

Từ khóa: tư tưởng yêu nước; công tác thanh niên; giáo dục; truyền thống.

ABSTRACT: Patriotism is a noble virtue of the Vietnamese people. Under the impact of the current international integration, it is fading in the spiritual life led by a small number of the youths. Education of patriotism in the youth work has to exactly identify the roles, and to clearly convey the fundamental contents of the patriotism, from those, practical solutions are suggested in order to successfully achieve the objectives of promoting advanced Vietnamese culture with unique national identity.

Key words: thinking of patriotism; youth work; education; tradition.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Tinh thần yêu nước của dân tộc Việt Nam được hình thành trong quá trình đấu tranh dựng nước và giữ nước hàng nghìn năm. Là sự kết tinh của trí tuệ và sự sáng tạo của toàn dân tộc trước những thử thách của thiên nhiên, đặc biệt là những thử thách của việc bảo vệ dân tộc, đất nước trước họa xâm lăng. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã phát biểu: “Dân ta có một lòng nồng nàn yêu nước” [10, tr.38]. Tư tưởng yêu nước không chỉ là động lực, nguồn lực quan trọng trong sự hình thành và phát triển của dân tộc Việt Nam mà còn là thước đo giá trị của mỗi cá nhân người Việt. Tiếp tục quan điểm về tinh thần yêu nước trong Tư tưởng Hồ Chí Minh, Giáo sư Trần Văn Giàu đã bổ sung: “Yêu nước trở thành một triết lý xã hội và nhân sinh của người Việt Nam” [5, tr.167]. Từ lịch sử đấu tranh

dựng nước và giữ nước, tư tưởng yêu nước đã trở thành bản sắc trong đời sống văn hóa Việt Nam. Nghị quyết Hội nghị lần thứ 5 Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa VIII tiếp tục nhấn mạnh: “Bản sắc dân tộc của văn hóa Việt Nam bao gồm những giá trị bền vững, những tinh hoa của cộng đồng các dân tộc Việt Nam được vun đắp qua lịch sử hàng ngàn năm đấu tranh dựng nước và giữ nước. Đó là lòng yêu nước nồng nàn, ý chí tự cường dân tộc, tinh thần đoàn kết, ý thức cộng đồng gắn kết cá nhân - gia đình - làng xã - tổ quốc” [1, tr.56].

Trong hơn 35 năm đổi mới đất nước, “toàn Đảng, toàn quân, toàn dân ta đã phát huy tinh thần yêu nước, đoàn kết, ý chí quyết tâm, bản lĩnh, sáng tạo, nỗ lực phấn đấu đạt được nhiều thành tựu rất quan trọng, khá toàn diện, tạo nhiều dấu ấn nổi bật” [2, tr.20]. Tuy

(*) ThS. Trường Cao đẳng Kinh tế Thành phố Hồ Chí Minh, vinhld@kthcm.edu.vn

(**) ThS. Trường Cao đẳng Kinh tế Thành phố Hồ Chí Minh, ngocntb@kthcm.edu.vn, Mã số: TCKH28-11-2021

nhiên, thành quả công cuộc đổi mới mà chúng ta đạt được chỉ là bước đầu, vẫn còn những mặt hạn chế, “*Tăng trưởng kinh tế chưa tương xứng với tiềm năng... tính tự chủ và khả năng chống chịu của nền kinh tế chưa cao...*” [2, tr.31]. Đại hội Đảng Cộng sản Việt Nam lần XIII cũng chỉ rõ: “*Giá trị lịch sử, truyền thống văn hóa của dân tộc và con người Việt Nam chưa được phát huy đầy đủ...*” [2, tr.32]. Chính vì vậy, Đại hội chủ trương: “*Chú trọng hơn giáo dục đạo đức, nhân cách, năng lực sáng tạo và các giá trị cốt lõi, nhất là giáo dục tinh thần yêu nước, tự hào, tự tôn dân tộc, truyền thống và lịch sử dân tộc, ý thức trách nhiệm xã hội cho các tầng lớp nhân dân, nhất là thế hệ trẻ, giữ gìn và phát huy bản sắc văn hóa*” [2, tr.136], “*Phấn đấu vì một nước Việt Nam dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh*” [3, tr.323]. Là tương lai của đất nước, giới trẻ nói chung và thanh niên nói riêng là đối tượng cần phải được giáo dục, bồi dưỡng, định hướng các giá trị yêu nước tốt đẹp của dân tộc. Giáo dục tinh thần yêu nước trong thanh niên thông qua các hoạt động của Đảng, Nhà nước và xã hội là giải pháp căn cơ đảm bảo tính đúng đắn, khoa học của các nội dung cần giáo dục. Hoạt động này gọi chung là công tác thanh niên. Bằng công tác thanh niên, những nội dung cơ bản của tinh thần yêu nước được đưa đến các đối tượng thanh niên bằng nhiều hình thức khác nhau. Việc xác định rõ những nội dung, vai trò cơ bản của tinh thần yêu nước Việt Nam gắn với hoạt động giáo dục trong công tác thanh niên trở nên quan trọng hơn bao giờ hết.

2. NỘI DUNG

2.1. Những yếu tố tạo thành tinh thần yêu nước trong mối quan hệ với công tác thanh niên

Trong công tác thanh niên hiện nay, với mục đích cho thanh niên thấy rõ những cống hiến hy sinh, những mất mát to lớn của Tổ quốc, của các bậc cha anh trong lịch sử hàng nghìn năm dựng nước, giữ nước, cùng với đó là sự phát triển của nền kinh tế - xã hội, của quá

trình hội nhập kinh tế quốc tế, đối tượng cần củng cố, phát huy tinh thần yêu nước nhất chính là thanh niên. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã khẳng định “*Thanh niên là người chủ tương lai của nước nhà. Thật vậy, nước nhà thịnh hay suy, yếu hay mạnh, một phần lớn là do thanh niên*” [6, tr.185]. Thanh niên cần phải hiểu rõ lịch sử, thấy được tinh thần yêu nước, để lấy đó làm hành trang xây dựng đất nước trong quá trình hội nhập hiện nay. Tiếp tục kế thừa và phát triển các giá trị cốt lõi của tinh thần yêu nước, những người làm công tác thanh niên trong giai đoạn hiện nay phải xác định rõ bản chất của tinh thần yêu nước Việt Nam trong truyền thống cũng như hiện tại. Xác định được nội dung cần giáo dục, xây dựng và phát huy trong những thời kỳ lịch sử khác nhau. Người làm công tác thanh niên trong giai đoạn hiện nay phải xác định rõ nội hàm tinh thần yêu nước Việt Nam. Từ việc nắm chắc bản chất của tinh thần yêu nước, công tác thanh niên nói chung và những người làm công tác thanh niên mới có thể xác định những việc làm cụ thể một cách đúng đắn nhất, không mơ hồ và tràn lan. Nội hàm khái niệm cũng chính là bản chất của tinh thần yêu nước nói chung. Công tác thanh niên không tách rời với việc giáo dục tinh thần yêu nước bằng việc tập trung vào những nội dung cơ bản là nội hàm của tinh thần yêu nước Việt Nam như sau:

Một là, giáo dục tinh thần yêu nước cho thanh niên đi liền với phổ biến, khích lệ tinh thần tự tôn dân tộc. Tinh thần tự tôn là việc coi trọng danh dự, phẩm chất, nhân cách của bản thân, rộng hơn nữa là của đất nước, dân tộc trong mối quan hệ với các quốc gia khác. Nhờ có lòng tự tôn dân tộc mà người Việt Nam luôn biết về giá trị của bản thân mình. Họ biết mình là ai, có những gì, tự hào về điều gì và không để người khác xâm phạm đến những điều ấy. Từ lòng tự tôn dân tộc hình thành lên tính tự trọng của dân tộc. Đây là một điều rất cần thiết

trong quan hệ quốc tế nhằm bảo vệ, gìn giữ các giá trị nhân văn của nhân loại.

Hai là, giáo dục tinh thần yêu nước trong công tác thanh niên gắn liền với giáo dục tinh thần tự lực, tự cường dân tộc cho thanh niên. Trong suốt quá trình đấu tranh dựng nước và giữ nước, nhân dân Việt Nam luôn coi trọng tinh thần tự lực, tự cường, dựa vào nội lực của bản thân là chính, quyết định mọi thắng lợi của cách mạng nói chung. Chính tinh thần tự lực, tự cường dân tộc đã tạo nên tinh thần độc lập dân tộc của nhân dân Việt Nam. Với tinh thần độc lập, Lý Thường Kiệt đã tuyên bố trong bài thơ Nam Quốc Sơn Hà: “*Cớ sao nghịch tặc sang xâm phạm/ cứ thử làm xem, chuốc bại như*” [7, tr.173]; Trần Thủ Độ trấn an vua Trần trong cuộc chiến chống quân Nguyên Mông: “*Đầu thần chưa rơi xuống đất, xin bệ hạ đừng lo*” [7, tr.225]; hay Trần Hưng Đạo: “*Bệ hạ chém đầu thần rồi hãy hàng*”; hay Trần Bình Trọng: “*Thà làm ma nước Nam, còn hơn làm vương đất Bắc*” [7, tr.241]; đến thế kỷ XVIII, vua Quang Trung đã tuyên bố: “*Đánh cho để dài tóc, đánh cho để đen răng, đánh cho nó trích luân bất phản/ Đánh cho nó phiến giáp bất hoàn/ Đánh cho sử tri Nam quốc anh hùng tri hữu chủ*” [7, tr.30]; đến thời kháng chiến chống Pháp, anh hùng Nguyễn Trung Trực tuyên bố: “*Bao giờ người Tây nhổ hết cỏ nước Nam thì mới hết người Nam đánh Tây*” [12]; và tiếp nối truyền thống, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã khẳng định: “*Dù phải đốt cháy cả dãy Trường Sơn cũng phải kiên quyết giành cho được độc lập*” [9, tr.196]. Có thể thấy, tinh thần độc lập, tự lực, tự cường đã xuất hiện từ những cuộc kháng chiến chống lại kẻ thù xâm lược hùng mạnh trong suốt quá trình tồn tại và phát triển của đất nước Việt Nam. Quá trình xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, cho thấy sự hỗ trợ từ bên ngoài cũng rất quan trọng nhưng không giữ vai trò quyết định đến sự thay đổi về mặt bản chất của cách mạng mà dân tộc đang thực hiện trong lịch sử. Bằng công tác thanh niên cán bộ đoàn hội phải

làm sao để thanh niên có thể xây dựng, hình thành, củng cố truyền thống tự lực, tự cường cho thanh niên trong quá trình “lập thân lập nghiệp” nói riêng, cũng như trong bảo vệ và xây dựng Tổ quốc nói chung. Dĩ nhiên, cũng không xem nhẹ sự hỗ trợ, giúp đỡ của bạn bè quốc tế, nhưng phải cho thấy được rằng chính sự hỗ trợ đó làm cho sức mạnh nội lực của thanh niên Việt Nam được củng cố và ngày càng lớn mạnh, góp phần củng cố ý chí, khát vọng độc lập dân tộc của thanh niên ngày nay. Chính vì vậy, để chuẩn bị cho thời kỳ phát triển mới của dân tộc, đồng chí Nguyễn Phú Trọng, Tổng Bí thư – Chủ tịch nước đã yêu cầu: “*Khơi dậy mạnh mẽ tinh thần yêu nước, ý chí tự cường dân tộc, phát huy sức mạnh tổng hợp của cả hệ thống chính trị và của nền văn hóa, con người Việt Nam; kết hợp sức mạnh dân tộc với sức mạnh thời đại*” [13].

Ba là, giáo dục tinh thần yêu nước trong công tác thanh niên không tách rời với việc khơi dậy tinh thần tự hào dân tộc trong thanh niên. Tự hào dân tộc là một trong những nội dung cơ bản của tinh thần yêu nước Việt Nam. Trải qua hàng ngàn năm dựng nước và giữ nước, dân tộc Việt Nam đã để lại cho thế hệ trẻ nói riêng và nhân loại nói chung một nền văn hóa phong phú. Đó là công cuộc xây dựng và bảo vệ đất nước, là niềm tự hào của các thế hệ người Việt Nam. Nếu như đầu thế kỷ XV Nguyễn Trãi “vốn xưng nền văn hiến đã lâu” (Bình Ngô Đại Cáo) thì đến thế kỷ XVIII, Ngô Thì Nhậm cũng tiếp nối tư tưởng đó: “*Sử chép từ Hồng Bàng trở lại ba ngàn năm, điển sách vinh hoa mà ít thấy; nền thanh giáo chia Âu Lạc về Nam vài vạn dặm, bồi đắp cho nền móng thêm cao*” [11, tr.704]. Điều này có nghĩa là truyền thống văn hóa Việt Nam đã có tự rất lâu đời và đã khẳng định nét đặc sắc riêng biệt của mình trong dòng chảy của lịch sử. Tinh thần tự hào dân tộc là cơ sở của việc hình thành lòng biết ơn, “ăn quả nhớ kẻ trồng cây” trong đời sống của người dân Việt Nam.

2.2. Vai trò của giáo dục và phát huy tinh thần yêu nước trong công tác thanh niên hiện nay

Tinh thần yêu nước là động lực và mục đích quan trọng của công tác thanh niên nhằm giáo dục toàn diện cho thanh niên. Vai trò này thể hiện ở những nội dung sau: Nói đến giáo dục thanh niên, bên cạnh việc giáo dục các kỹ năng thực hành xã hội, thì việc giáo dục tinh thần yêu nước gắn chặt với việc bồi dưỡng nhân cách, xây dựng bản lĩnh, phẩm chất cũng như vun đắp chiều sâu tâm hồn cho thanh niên. Chính bản lĩnh và chiều sâu tâm hồn sẽ giúp thanh niên vững vàng trước những cám dỗ, không sa ngã, có khả năng phân biệt đúng sai trước những luận điểm khác nhau trong đời sống xã hội. Trong công tác thanh niên, phải xem tinh thần yêu nước là động lực cơ bản nhất. Vì chỉ khi nào thanh niên hiểu được những gì mà Tổ quốc đã mang lại cho bản thân, từ đó mới hình thành ý chí, khát vọng vượt lên phía trước, cùng đóng góp sức lực đưa đất nước đi lên, sánh vai cùng các cường quốc năm châu như cha ông hằng mơ ước. Tất cả những yếu tố trên, tinh thần yêu nước trở thành mục đích quan trọng của phong trào thanh niên nói riêng và công tác thanh niên nói chung. Nhiệm vụ của công tác thanh niên lúc này là phải làm sao đưa được những giá trị truyền thống quý báu của dân tộc đến với thanh niên.

Tinh thần yêu nước tạo nên bản lĩnh, tính chính nghĩa khoa học trong công tác thanh niên. Tinh thần yêu nước Việt Nam được hình thành trên cơ sở kế thừa liên tục truyền thống của dân tộc và trong suốt quá trình tồn tại, tinh thần yêu nước của dân tộc Việt Nam luôn mang tính hài hòa về mặt lợi ích giữa các quốc gia dân tộc trên cơ sở độc lập, toàn vẹn lãnh thổ, chủ nghĩa xã hội và tinh thần quốc tế trong sáng. Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định: *“Tinh thần yêu nước chân chính khác hẳn với tinh thần ái quốc của bọn đế quốc phản động. Nó là một bộ phận của tinh thần quốc tế”* [8, tr.172].

Từ chủ nghĩa yêu nước chân chính đã hình thành lên chủ nghĩa quốc tế vô sản. Vì vậy, các hoạt động của các tổ chức của thanh niên, các hoạt động phong trào thanh niên chính là những thiết chế xã hội có nhiệm vụ đảm bảo gắn kết giữa tinh thần yêu nước với tinh thần quốc tế trong sáng. Nếu tinh thần yêu nước không chân chính và tinh thần quốc tế không trong sáng thì dẫn đến chủ nghĩa dân tộc hẹp hòi. Bằng chức năng và nhiệm vụ của mình, công tác thanh niên là cơ sở, là nơi đưa ra những phương pháp nhằm định hướng, rèn luyện, tạo dựng một tinh thần yêu nước chân chính trong thanh niên, đảm bảo sự phát triển ổn định và bền vững của đất nước.

2.3. Một số giải pháp thực hiện việc giáo dục tinh thần yêu nước trong công tác thanh niên

Tinh thần yêu nước là một thứ tình cảm vốn có ở mỗi người dân Việt Nam. Tuy nhiên, trong hòa bình, trong hội nhập, trong phát triển kinh tế, tinh thần ấy đôi lúc mờ nhạt bởi những tác động của mặt trái mà quá trình hội nhập mang lại. Do đó, bằng công tác thanh niên, cần phải tích cực tuyên truyền, phổ biến các chủ trương đường lối của Đảng Cộng sản Việt Nam về xây dựng và phát huy tinh thần yêu nước của người Việt Nam trong quá trình hội nhập kinh tế quốc tế. Mặt trận Tổ quốc cần có những cơ chế phối hợp chặt chẽ hơn với các hoạt động của công tác thanh niên, đẩy mạnh phong trào thi đua yêu nước. Kết hợp xây dựng kế hoạch, chương trình phổ biến tư tưởng: *“Thi đua là yêu nước, yêu nước thì phải thi đua, những người thi đua là những yêu nước nhất”* [8, tr.270] của Chủ tịch Hồ Chí Minh đến với mọi tầng lớp nhân dân, đặc biệt là giới trẻ, tạo môi trường “thi đua yêu nước” đúng nghĩa và lành mạnh trong giai đoạn hiện nay.

Tinh thần yêu nước với vai trò là động lực để thanh niên hội nhập phát triển, do đó, giáo dục tinh thần yêu nước trong công tác thanh niên cần nhấn mạnh và tích cực tuyên truyền, phổ biến sự hy sinh, những mất mát của dân

tộc, những tấm gương anh dũng, bất khuất vượt khó khăn của cha ông trong lịch sử dân tộc một cách chân thực, đầy đủ nhất bằng tất cả những hình thức truyền thống lẫn hiện đại. Các tổ chức đoàn thể, trường học, các nhà khoa học cần phải có thêm nhiều đề tài nghiên cứu khoa học về tinh thần yêu nước của dân tộc ở những khía cạnh, góc nhìn khác nhau, rút ra được những quy luật chung nhất, làm giàu thêm nội dung của chủ nghĩa yêu nước Việt Nam. Thường xuyên tổng kết thực tiễn, rút ra những bài học cần thiết cho công cuộc xây dựng đất nước hiện nay. Cần lồng ghép nội dung yêu nước vào những bài học cụ thể trên lớp. Từ đó, giúp thanh niên nhận thức được “đất nước đã làm gì cho ta” và hình thành động lực, thúc đẩy tinh thần yêu nước vận động một cách đúng đắn, khoa học. Công tác giáo dục thanh niên của các tổ chức chính trị - xã hội cần phải gắn liền với việc tuyên truyền, phổ biến những giá trị văn hóa tốt đẹp khác của dân tộc như tinh thần cần cù, anh hùng, sáng tạo, lạc quan, thương người, vì nghĩa... [5, tr.472-474]. Vì tất cả những giá trị đó chính là chất liệu tạo thành chủ nghĩa yêu nước Việt Nam từ xưa đến nay. Giáo dục nói chung và giáo dục tinh thần yêu nước nói riêng trong công tác thanh niên hiện nay phải dựa trên việc nghiên cứu những phương pháp giáo dục hiện đại, thiết thực hướng đến hiệu quả. Đoàn kết, tập hợp, giúp đỡ thanh niên trong quá trình “lập thân lập nghiệp” đây chính là động lực to lớn về tinh thần để hướng động viên thanh niên vào các hoạt động của công tác thanh niên.

Tinh thần yêu nước Việt Nam với vai trò là hệ thống tri thức khoa học trong công tác giáo dục thanh niên cần phải có sự xác định đối tượng rõ ràng, cụ thể. Đối với thanh niên là sinh viên, giáo dục tinh thần yêu nước bằng cách đưa những bài học lịch sử, những tấm gương vì nước, vì dân, những thành tựu phát triển của đất nước vào trong những bài học chính khóa cũng như ngoại khóa. Giáo dục cho

sinh viên tinh thần vươn lên thoát khỏi nghèo đói, lạc hậu, không ngừng cố gắng phấn đấu học tập, tu dưỡng và rèn luyện, lao động cần cù, sáng tạo, trước hết là cho bản thân và sau đó là cho xã hội. Thường xuyên đổi mới phương pháp giảng dạy các môn lý luận Mác – Lê-nin và Tư tưởng Hồ Chí Minh. Đổi mới cách thức hoạt động đoàn, hội cho phù hợp với học chế tín chỉ, trong đó chú trọng tạo sân chơi học thuật để tập hợp và hỗ trợ sinh viên trong nghiên cứu khoa học, phát triển tri thức. Đối với thanh niên là công nhân và những tầng lớp khác, việc tiếp tục hướng dẫn trau dồi tri thức nghề nghiệp, tri thức khoa học, khát vọng làm giàu, tinh thần khởi nghiệp thì công tác thanh niên nói chung phải có những chương trình hỗ trợ thanh niên trong giải quyết việc làm, tăng thu nhập, hỗ trợ thanh niên làm giàu hợp pháp, cũng như không ngừng bồi dưỡng tinh thần cách mạng, đạo đức xã hội và pháp luật của Nhà nước. Từ đó, giúp họ hình thành, củng cố và phát huy tinh thần yêu nước đúng đắn trong quá trình hội nhập kinh tế quốc tế hiện nay.

3. KẾT LUẬN

Giáo dục tinh thần yêu nước là một nhiệm vụ quan trọng trong công tác thanh niên đặc biệt trong giai đoạn hội nhập kinh tế quốc tế hiện nay. Tinh thần yêu nước chính là cơ sở của mọi đức tính tốt đẹp của dân tộc. Những đức tính tốt đẹp đó cần phải được mang đến với thanh niên thông qua các hoạt động của các tổ chức xã hội, của phong trào thanh niên. Theo đó, tinh thần yêu nước không phải là khái niệm chung chung trừu tượng mà là một khái niệm cụ thể với những nội hàm của nó. Xác định rõ những nội hàm và vai trò của tinh thần yêu nước Việt Nam sẽ giúp công tác thanh niên xây dựng phương pháp phù hợp, có tính lịch sử cụ thể nhằm giáo dục và hoàn thiện nhân cách người thanh niên hướng đến xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam. Trong những phương pháp xây dựng con người xã hội chủ nghĩa dựa trên tinh thần yêu nước Việt Nam thì

công tác thanh niên đặc biệt chú trọng đến việc đào tạo chuyên môn, chuyên ngành kết hợp với thường xuyên bồi dưỡng, giới thiệu, phổ biến các giá trị tốt đẹp của dân tộc, các gương

“người tốt, việc tốt”, những tấm gương khắc phục khó khăn, vươn lên đạt những thành tựu nhất định trong học tập và trong lao động.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Đảng Cộng sản Việt Nam (1998), *Văn kiện hội nghị lần thứ 5 Ban Chấp hành Trung ương khóa VIII*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [2] Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XVIII*, tập 1, Nxb Chính trị Quốc gia Sự thật, Hà Nội.
- [3] Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XVIII*, tập 2, Nxb Chính trị Quốc gia Sự thật, Hà Nội.
- [4] Nguyễn Văn Dị (1978), *Chiến tranh thần tốc - Đại phá quân Thanh*, *Tạp chí Nghiên cứu lịch sử*, số 6 (183).
- [5] Trần Văn Giàu (2011), *Giá trị tinh thần truyền thống của dân tộc Việt Nam*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [6] Võ Nguyên Giáp (1994), *Những chặng đường lịch sử*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [7] Phan Huy Lê và các tác giả (2010), *Đại Việt sử ký toàn thư, Bản in nội các quan bản*, Nxb Khoa học Xã hội, Hà Nội.
- [8] Hồ Chí Minh (1995), *Toàn tập*, tập 6, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [9] Hồ Chí Minh (2002), *Toàn tập*, tập 5, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [10] Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, tập 7, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [11] Ngô Thì Nhậm (2004), *Ngô Thì Nhậm Toàn tập*, tập 2, Nxb Khoa học Xã hội, Hà Nội.
- [12] Thanh Phong (2020), *Tưởng niệm 152 năm ngày hy sinh của Anh hùng dân tộc Nguyễn Trung Trực*, <https://nhandan.com.vn/di-san/tuong-niem-152-nam-ngay-hy-sinh-cua-anh-hung-dan-toc-nguyen-trung-truc-622166>, ngày truy cập: 07-6-2021.
- [13] Nguyễn Thị Hồng Thủy (2020), *Cần khơi dậy mạnh mẽ hơn nữa tinh thần yêu nước trong mỗi người dân*, <https://nhandan.com.vn/dang-va-cuoc-song/can-khoi-day-manh-me-hon-nua-tinh-than-yeu-nuoc-trong-moi-nguoi-dan-616786/>, ngày truy cập: 07-6-2021.

Ngày nhận bài: 07-06-2021. Ngày biên tập xong: 28-06-2021. Duyệt đăng: 12-01-2022